

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛОВДИВ
ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ“
КАТЕДРА „ОБЩЕСТВЕНОЗДРАВНИ НАУКИ“

Лекция № 14

**ЗАКОН ЗА СЪСЛОВНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ НА
МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ, АКУШЕРКИТЕ И
АСОЦИИРАНИТЕ МЕДИЦИНСКИ СПЕЦИАЛИСТИ, НА
ЗЪБОТЕХНИЦИТЕ И НА ПОМОЩНИК-ФАРМАЦЕВТИТЕ**

Проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, д.м.н.
Доц. д-р Гена Грънчарова, д.м.

ЗАКОН ЗА СЪСЛОВНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ НА МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ, АКУШЕРКИТЕ И АСОЦИИРАНТЕ МЕДИЦИНСКИ СПЕЦИАЛИСТИ, НА ЗЪБОТЕХНИЦИТЕ И НА ПОМОЩНИК-ФАРМАЦЕВТИТЕ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 91 ОТ 2018 Г.)

- Глава първа – Общи разпоредби
- Глава втора – Условия за упражняване на професията от медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти
- Глава трета – Функции на БАПЗГ
- Глава четвърта – Устройство на БАПЗГ - 2 раздела
- Глава пета – Членство, права и задължения – два раздела
- Глава шеста – Нарушения и наказания
- Допълнителни разпоредби
- Преходни и заключителни разпоредби

ЗАКОН ЗА СЪСЛОВНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ НА МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ, АКУШЕРКИТЕ И АСОЦИИРАНИТЕ МЕДИЦИНСКИ СПЕЦИАЛИСТИ, НА ЗЪБОТЕХНИЦИТЕ И НА ПОМОЩНИК-ФАРМАЦЕВТИТЕ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 91 ОТ 2018 Г.)

Глава първа. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 1. Този закон урежда устройството, организацията и дейността на съсловните организации на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, на зъботехниците и на помощник-фармацевтите, условията за упражняване на професиите им и професионалното им развитие, както и за поддържането на професионалния им регистър.

Цел на професионалното развитие на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, на зъботехниците и на помощник-фармацевтите е да се поддържат, повишават и разширяват теоретичните знания и практическите умения, необходими за осигуряване на качествени здравни грижи.

Чл. 2. (1) (Нова - ДВ, бр. 91 от 2018 г.) Съсловни организации по смисъла на този закон са:

1. Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи (БАПЗГ);
2. Българската асоциация на зъботехниците (БАЗ);
3. Българската асоциация на помощник-фармацевтите (БАПФ).

Съсловните организации по ал. 1 са юридически лица със седалище София.

Съсловните организации по ал. 1 упражняват своята дейност по места чрез регионални колегии.

Чл. 3. (1) Медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, както и зъботехниците и помощник-фармацевтите, които упражняват професията си, членуват в съответната съсловна организация по чл. 2, ал. 1.

(2) Членството на медицински сестри, акушерки и асоциирани медицински специалисти, както и на зъботехници и на помощник-фармацевти, които не упражняват професията си, е доброволно.

Чл. 4. Медицинска сестра, акушерка и асоцииран медицински специалист, както и зъботехник или помощник-фармацевт може да упражнява професията си на територията на Република България, ако отговаря на изискванията на глава втора и е вписан в регистъра на регионалната колегия на съответната съсловна организация по чл. 2, ал. 1, на територията на която упражнява дейността си.

Глава втора

УСЛОВИЯ ЗА УПРАЖНЯВАНЕ НА ПРОФЕСИЯТА ОТ МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ, АКУШЕРКИТЕ И АСОЦИИРАНИТЕ МЕДИЦИНСКИ СПЕЦИАЛИСТИ, ОТ ЗЪБОТЕХНИЦИТЕ И ОТ ПОМОЩНИК- ФАРМАЦЕВТИТЕ

Чл. 5. (1) Упражняването на професиите "медицинска сестра" и "акушерка" се осъществява от лица, които са завършили висши медицински училища и притежават съответната професионална квалификация, удостоверена с диплома за придобито висше образование на образователно-квалификационна степен "бакалавър" и са вписани в регистъра на съсловната организация по чл. 2, ал. 1.

(2) При упражняване на професията си медицинската сестра осъществява диагностика на нуждите, промотивни, профилактични, клинични и рехабилитационни здравни грижи в съответствие с професионалните и компетенции, определени с наредбата по чл. 7.

(3) При упражняване на професията си акушерката осъществява диагностика на нуждите, промотивни, профилактични, клинични и рехабилитационни здравни грижи в областта на акушерската дейност на бременни жени, гинекологично болни, родилки и новородени деца в съответствие с професионалните и компетенции, определени с наредбата по чл. 7.

Чл. 6. Асоциираните медицински специалисти са лица, които притежават съответната професионална квалификация, удостоверена с диплома за придобито висше образование на образователно-квалификационна степен "бакалавър" по чл. 42, ал. 1, т. 1 от Закона за висшето образование или със свидетелство за професионална квалификация, издадено по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

(2) Асоциираните медицински специалисти осъществяват здравни грижи, профилактика, рехабилитация и здравна промоция в съответствие с професионалните им компетенции, определени с наредбата по чл. 7.

(3) Професията "Зъботехник" и професията "Помощник-фармацевт" се упражняват от лица, които притежават диплома за придобито висше образование по съответната специалност на образователно-квалификационната степен "професионален бакалавър по..." по чл. 42, ал. 1, т. 1, буква "а" от Закона за висшето образование.

Чл. 7. (1) Професионалните дейности, които медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, както и помощник-фармацевтите може да извършват по назначение или самостоятелно, както и професионалните дейности, които зъботехниците може да извършват по назначение, се определят с наредба, издадена от министъра на здравеопазването след съгласуване със съответната съсловна организация.

(2) С наредбата по ал. 1 се определят и професионалните дейности, които извършват здравните асистенти и лекарските асистенти.

Глава трета

ФУНКЦИИ

Чл. 8. (1) Съсловните организации на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, на зъботехниците и на помощник-фармацевтите:

1. представляват своите членове и защитават професионалните им права и интереси;
2. създават и водят национални и регионални електронни професионални регистри на членовете си;
3. определят условията и реда за вписване в регистрите по т. 2 на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, на зъботехниците и на помощник-фармацевтите и правилата за издаването на сертификат за квалификация по професията;
4. приемат кодекси за професионална етика на съответните специалисти и упражняват контрол по спазването им;

5. приемат правила за добра медицинска практика по здравни грижи в съответната професионална област и ги предлагат за утвърждаване от министъра на здравеопазването, след становище на изпълнителния директор на Изпълнителна агенция "Медицински надзор";

5а. изпращат приетите правила за добра медицинска практика по здравни грижи по т. 5 за становище на изпълнителния директор на Изпълнителна агенция "Медицински надзор";

6. налагат санкциите, предвидени в този закон;

7. организират, координират, провеждат, регистрират и контролират продължаващото обучение на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, на зъботехниците и на помощник-фармацевтите при условия и по ред, определени в договори с висшите медицински училища и с базите за следдипломно обучение;

8. приемат Квалификационна рамка за професионално развитие на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, на зъботехниците и на помощник-фармацевтите, състояща се от квалификационни нива;
9. участват със свой представител със съвещателен глас във Висшия медицински съвет към министъра на здравеопазването, а представител на помощник-фармацевтите участва със съвещателен глас във Висшия съвет по фармация;
10. дават становища по проекти на нормативни актове в областта на здравните грижи, осъществявани от съответните медицински специалисти;
11. осъществяват сътрудничество с други органи, организации и институции в страната и чужбина;
12. подпомагат своите членове и техните семейства в случай на нужда съгласно устава на организацията;
13. извършват други дейности, предвидени в уставите им;
14. предоставят на Министерството на здравеопазването информацията по чл. 185, ал. 3 и 4 от Закона за здравето.

(2) Правилата за добра медицинска практика по здравни грижи по ал. 1, т. 5 представляват система от насоки и принципи, които описват професионалните ценности, знания, умения и поведение, които медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, зъботехниците и помощник-фармацевтите може да прилагат в съответствие с опита си и професионалната си преценка.

(3) Правилата за добра медицинска практика по здравни грижи по ал. 1, т. 5 се актуализират при необходимост или при поискване на всяка една от страните по реда на този закон.

(4) Министърът на здравеопазването утвърждава правилата за добра медицинска практика по здравни грижи по ал. 1, т. 5 в срок до един месец от предоставянето им и ги обнародва в "Държавен вестник".

Глава четвърта. УСТРОЙСТВО

Раздел I.

Органи на национално равнище

Чл. 9. Органите на съответните съсловни организации на национално равнище са:

- 1. конгрес;**
- 2. национален съвет;**
- 3. управителен съвет;**
- 4. контролна комисия;**
- 5. комисия по професионална етика;**
- 6. Национален съвет по качество.**

Чл. 10. (1) Конгресът на съответната съсловна организация се състои от представители на регионалните колегии.

(2) Представителите по ал. 1 се избират от общите събрания на регионалните колегии при норма на представителство един делегат на 75 членове - за БАПЗГ и за БАПФ, и един делегат на 10 членове - за БАЗ. Условиата и редът за избора им се определят в устава на съответната съсловна организация.

(3) Органът по ал. 1 се свиква на редовно заседание най-малко веднъж на три години и на извънредни заседания. Редът за свикване и правилата за работа и за вземане на решения се определят в устава на съответната съсловна организация.

Чл. 11. (1) Конгресът на съответната съсловна организация:

1. приема, допълва и изменя устава на съответната съсловна организация;
2. приема, допълва и изменя кодекса за професионална етика на съответните специалисти, предлага го на министъра на здравеопазването за утвърждаване и обнародване в "Държавен вестник" и осъществява контрола по спазването му;
3. (отм. - ДВ, бр. 91 от 2018 г.)
4. избира и освобождава председателя, заместник-председателите, главния секретар и членовете на управителния съвет; председателя и членовете на контролната комисия; председателя и членовете на комисията по професионална етика по ред, определен в устава на съответната съсловна организация;
5. приема, допълва и изменя правила за издаване на сертификат за квалификация по професиите, включени в организациите по чл. 2, ал. 1;

6. избира и освобождава председателя и заместник-председателите в Националния съвет по качество, представителя на съответната съсловна организация във Висшия медицински съвет към министъра на здравеопазването, както и представителя на съсловната организация във Висшия съвет по фармация;
7. приема отчетите на управителния съвет, на контролната комисия, на комисията по професионална етика и на Националния съвет по качество;
8. определя минималния размер на членския внос и размера на отчисленията към органите на национално и регионално равнище;
9. приема правилата за набиране и разходване на средствата на съответната съсловна организация;
10. взема решения по всички други въпроси, свързани с дейността на съответната съсловна организация.

Чл. 13. (1) **Националният съвет** се състои от членовете на управителния съвет и председателите на регионалните колегии, на контролната комисия, на комисията по професионална етика и Националният съвет по качество на съответната съсловна организация.

(2) Председателят на Националният съвет е председател на управителния съвет на съответната съсловна организация.

(3) Националният съвет взема решения по оперативни въпроси, свързани с възложените функции на съсловната организация.

(4) Националният съвет се свиква на заседание по предложение на петима от членовете му не по-малко от един път годишно.

Чл. 14. Управителният съвет на съответната съсловна организация се състои от председател, заместник-председатели, главен секретар и членове. Броят на заместник-председателите и на членовете се определя с устава на организацията. Управителният съвет на съответната съсловна организация:

1. свиква конгрес;
2. управлява имуществото на организацията;
3. води, поддържа и актуализира годишно националния електронен регистър по чл. 8, ал. 1, т. 2;
4. осигурява ползване на данните от националния регистър за целите, определени в закона;
5. ръководи дейността на съответната съсловна организация по изпълнението на нейните функции;
6. работи съвместно и подпомага дейността на Националния съвет по качество;
7. предоставя на Министерството на здравеопазването информацията по чл. 185, ал. 3 и 4 от Закона за здравето.

Чл. 18. Контролната комисия на съответната съсловна организация се състои от председател и членове. Броят на членовете се определя с устава на организацията.

Контролната комисия контролира законосъобразността и целесъобразността на приетите от управителния съвет решения и тяхното изпълнение; представя пред конгреса на съответната съсловна организация отчет за своята дейност и предложения за освобождаване или неосвобождаване от отговорност на членовете на управителния съвет.

Чл. 19. Комисията по професионална етика на съответната съсловна организация се състои от председател и членове. Броят на членовете се определя с устава на организацията. Комисията се произнася по въпроси, свързани с професионално-медицински, морално-етични и деонтологични норми, възникнали при упражняването на професиите.

Чл. 20. Националният съвет по качество на БАПЗГ:

1. участва в изработването на наредбата по чл. 7 и предлага на министъра на здравеопазването критерии за професионалните степени на медицинските сестри и акушерките в съответствие с професионалната им квалификация и трудов стаж;
2. издава сертификати за квалификация по професията в съответствие с нормативно определените изисквания и правилата по чл. 8, ал. 1, т. 3;
3. изготвя правила за добра медицинска практика по здравни грижи при упражняване на професията от медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти;
4. ползва националния регистър, информационната система по този закон и достъпа до личните данни и защитата им.

Раздел II.

Регионални органи. Регионални колегии

Чл. 23. Регионалните колегии на съответните съсловни организации са териториални органи на организациите със седалища и териториален обхват съгласно приложението. Състоят се от вписаните в регистъра им членове на съответната съсловна организация.

Чл. 24. Органите на регионалната колегия на съответната съсловна организация са:

1. общо събрание;
2. управителен съвет;
3. контролна комисия;
4. комисия по професионална етика.

Чл. 25. Общото събрание на регионалната колегия на съответната съсловна организация се формира на делегатски принцип при норма на представителство един делегат на 20 членове - за всяка регионална колегия на БАПЗГ и на БАПФ, и един делегат на 10 членове - за всяка регионална колегия на БАЗ.

Глава пета. ЧЛЕНСТВО, ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Раздел I. Членство

Чл. 35. Членството в съответната съсловна организация възниква с вписването в регистъра на регионалната колегия на територията след подаване на заявление по образец, в което се посочват трите имена, ЕГН, месторождение, гражданство, адрес по местоживеене и месторабота, номер, дата и място на издаване на диплома за образователна степен, диплома за специалност, удостоверение за квалификация. Към заявлението се прилагат: диплома за придобито висше образование; диплома за специалности или за научна степен - при наличие на такава; документ, удостоверяващ местоработата и стажа на лицето; извлечение от регистъра за наложено наказание при подновяване на членството; разрешение за дългосрочно пребиваване и работа в страната - за чужденци.

Раздел II.

Права и задължения

Чл. 38. Членовете на съответната съсловна организация имат право:

1. да избират и да бъдат избирани в органите на съответната съсловна организация и на регионалните и колегии;
2. да се ползват от закрилата на асоциацията при спорове, свързани с упражняването на професията;
3. на материална помощ в случаи на оттегляне от работа, загубена работоспособност, както и на семействата им в случай на тяхната смърт, съгласно устава;
4. да бъдат информирани за дейността на съответната съсловна организация;
5. да търсят съдействието на съответната съсловна организация за професионалното си усъвършенстване;
6. на достъп до обстоятелствата, вписани в регистъра.

Чл. 39. Членовете на съответната съсловна организация са длъжни да:

1. упражняват своята професия в съответствие с кодекса за професионална етика на съответните специалисти и в рамките на своите компетенции;
2. прилагат правилата за добра медицинска практика по здравни грижи;
3. спазват устава;
4. уведомяват управителния съвет на регионалната колегия, в която членуват, за промените, свързани с упражняването на професията;
5. повишават професионалната си квалификация чрез продължаващото медицинско обучение.

Глава шеста

НАРУШЕНИЯ И НАКАЗАНИЯ

Чл. 40. Членовете на съответната съсловна организация носят отговорност за следните нарушения, допуснати при изпълнение на професионалните им задължения:

1. неспазване на правилата, предвидени в този закон и в Кодекса за професионална етика;
2. неспазване на правилата за добра медицинска практика по здравни грижи.

Контролът по спазване на правилата за добра медицинска практика по здравни грижи в съответната професионална област се осъществява от Изпълнителна агенция "Медицински надзор" по реда на Закона за лечебните заведения съвместно с БАПЗГ, БАЗ и БАПФ.

Чл. 41. За нарушения по чл. 40 на членовете на съответната съсловна организация могат да бъдат налагани следните наказания:

1. порицание;
2. глоба в размер от една до пет минимални работни заплати;
3. заличаване от регистъра за срок от три месеца до три години.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на този закон:

- 1. "Асоциирани медицински специалисти"** са медицинските лаборанти, рентгеновите лаборанти, лекарските асистенти, рехабилитаторите, фелдшерите, ортопедичните техници и масажистите (с увредено зрение).
- 2. "Сертификат за квалификация по професията"** е документ, издаден от съответната съсловна организация, с който се удостоверява, че медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, както и зъботехниците и помощник-фармацевтите са вписани в националния регистър на съответната съсловна организация и отговарят на изискванията по чл. 35, ал. 2 и 3 и чл. 36, ал. 1 и на правилата по чл. 8, ал. 1, т. 3.

3. "Здравни грижи" е дейността, свързана със здравето и болестта, извършвана от лицата по чл. 13а осигуряване на човешките потребности, когато лицето не може (поради болест, възраст, инвалидност и други причини), няма познания или не трябва да я извършва само.

4. "Квалификационни нива" са нива на професионално развитие на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, на зъботехниците и на помощник-фармацевтите, които отразяват придобитите знания, умения и компетентности, усвоени в рамките на продължаващото медицинско образование и/или специалност в системата на здравеопазването за период от 5 години.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА СЪСЛОВНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ, АКУШЕРКИТЕ И АСОЦИИРАНИТЕ МЕДИЦИНСКИ СПЕЦИАЛИСТИ

(ОБН. - ДВ, БР. 91 ОТ 2018 Г.)

§ 50. (1) **В тримесечен срок** от влизането в сила на този закон регионалните здравни инспекции изготвят списъци с трите имена, единния граждански номер, адресите по местоживееене и месторабота на зъботехниците и на помощник-фармацевтите, които упражняват професията си на територията на съответната област.

(2) **В двумесечен срок** от изтичането на срока по ал. 1 регионалните здравни инспекции свикват първите общи събрания на регионалните колегии на съсловните организации на зъботехниците и на помощник-фармацевтите по списъците по ал. 1 за избор на органи на колегиите и на делегати за първия конгрес на съответната съсловна организация. Първите общи събрания на регионалните колегии се председателстват без право на глас от директорите на съответните регионални здравни инспекции.

(3) **В едномесечен срок** от провеждане на изборите по ал. 2 зъботехниците и помощник-фармацевтите, които упражняват професията си, подават заявления за вписване в регистъра на съответната регионална колегия.

(4) **В едномесечен срок** от изтичането на срока по ал. 3 министърът на здравеопазването свиква първите конгреси на съсловните организации на зъботехниците и на помощник-фармацевтите за избор на органи на асоциациите. Първият конгрес на съответната съсловна организация се председателства без право на глас от министъра на здравеопазването или от оправомощено от него лице.

§ 51. Зъботехниците и помощник-фармацевтите, придобили квалификация за упражняване на професията и образователно-квалификационна степен "специалист по..." до влизането в сила на този закон, удостоверена с диплома за полувисше или висше образование или с други валидни документи за квалификация, се ползват с правата по чл. 6, ал. 3.

§ 52. В срок до 4 месеца от влизането в сила на този закон министърът на здравеопазването привежда наредбата по чл. 7 в съответствие с него.

НОРМАТИВНА БАЗА НА СЪСЛОВИЕТО

- **ЗАКОН** за съсловната организация на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, на зъботехниците и на помощник фармацевтите
- **НАРЕДБА № 1** от 8 февруари 2011 г. за професионалните дейности, които медицинските сестри, акушерките, асоциираните медицински специалисти и здравните асистенти могат да извършват по назначение или самостоятелно
- **УСТАВ** на БАПЗГ
- **ЕТИЧЕН КОДЕКС** на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински професионалисти по здравни грижи в Р България

ЧЛЕНСТВО НА БАПЗГ

- 2006 г. – БАПЗГ става член на Европейския форум на националните сестрински и акушерски асоциации
- Август 2008 г. – БАПЗГ е приета за редовен член на Международния сестрински съвет (ICN)
- 16.01.2009 г. БАПЗГ е приета за редовен член на Европейската федерация на сестрите

**НАРЕДБА № 1 ОТ 8 ФЕВРУАРИ 2011 Г.
ЗА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ
ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ
СЕСТРИ, АКУШЕРКИТЕ, АСОЦИИРАНИТЕ
МЕДИЦИНСКИ СПЕЦИАЛИСТИ И
ЗДРАВНИТЕ АСИСТЕНТИ МОГАТ ДА
ИЗВЪРШВАТ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ИЛИ
САМОСТОЯТЕЛНО**

НАРЕДБА № 1

Чл. 1. С тази наредба се определят професионалните дейности, които медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти и здравните асистенти могат да извършват по назначение или самостоятелно.

РАЗДЕЛ II.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

Чл. 3. (1) Професионалните дейности, които медицинската сестра може да извършва самостоятелно, са:

1. предоставяне и събиране на здравна информация, включваща:

- а) запознаване на пациента със структурата, организацията и работния график на лечебното заведение;
- б) запознаване на пациента с дейностите по промоция, профилактика, превенция, диагностика, лечение или рехабилитация, които се осъществяват от лечебното заведение;
- в) запознаване на пациента с неговите права и задължения;
- г) информиране на пациента с цел получаване на информирано съгласие при извършване на изследвания и манипулации;
- д) водене на медицинска документация;
- е) изготвяне на необходимите доклади и анализи, свързани с дейността ѝ;
- ж) даване на указания на пациента при необходимост от вземане на материал за медико-биологични анализи;
- з) проследяване и регистриране на лабораторни изследвания, манипулации и здравни грижи;

РАЗДЕЛ II. ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

Чл. 3. (1) Професионалните дейности, които медицинската сестра може да извършва самостоятелно, са:

2. промоция на здравето, превенция и профилактика на болестите, включващи:

- а) промоция, профилактика и консултиране на лицата за социално-значими заболявания;
- б) оказване на грижи за психичното, физическото и социалното здраве на лицата;
- в) извършване на профилактика в областта на хигиената, на индивидуалното и общественото здраве:
  - превенция и профилактика на сексуално предавани инфекции, ХИВ и СПИН, токсикоманиите, алкохолизма, тютюнопушенето, насилието, трудовите и битовите злополуки;
  - оценка на здравни проблеми и съветване на лица с повишен здравен риск;
  - превенция на злокачествени заболявания на репродуктивната система;
- г) осъществяване на оценка на здравни потребности и рискови фактори за здравето;
- д) консултиране по въпросите на семейното планиране, сексуалното и репродуктивното здраве;

РАЗДЕЛ II. ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

Чл. 3. (1) Професионалните дейности, които медицинската сестра може да извършва самостоятелно, са:

2. промоция на здравето, превенция и профилактика на болестите, включващи:

« »

- е) информиране при безплодие;
- ж) промоция на кърменето;
- з) оказване на психологична помощ на пациентите и семейството;
- и) предоставяне на съвети за хигиена и хранене;
- к) консултиране за отглеждане на новородено, включително за хранене, хигиена, имунизации;
- л) консултиране за хигиена и предпазване от развитието на декубитуси при рискови за това пациенти;
- м) обучение на жените за самоизследване на млечни жлези;
- н) разпознаване на белези на насилие или изоставяне и предприемане на действия за уведомяване на съответните компетентни власти;

РАЗДЕЛ II. ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

3. **медицински и здравни грижи и дейности, включващи:**

- а) извършване на общ и специален тоалет;
- б) подпомагане на дишането;
- в) подпомагане при хранене и приемане на течности;
- г) подпомагане на отделянето;
- д) подпомагане на движението;
- е) подпомагане при сън и почивка;
- ж) подпомагане при обличане и събличане;
- з) участие при поддържане на оптимална температура;
- и) подпомагане при избягване на опасности;
- к) дейности съобразно националните здравни програми;
- л) предоперативни и следоперативни грижи за пациенти;

РАЗДЕЛ II.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

3. **медицински и здравни грижи и дейности, включващи:**

“ “

- м) измерване, регистрация и оценяване на витални показатели;
- н) разпознаване индикациите на застрашаващи живота състояния и предприемане на своевременни действия;
- о) съставяне план за сестрински грижи;
- п) предпазване, възстановяване, поддържане и подобряване здравето на лицата при съобразяване с психологическите, физическите, социалните, икономическите, културните и етническите особености на пациента;
- р) изписване в лекарствен лист на предписаните от лекар лекарствени продукти и санитарно-хигиенни материали;
- с) организиране и съблюдаване на правилното транспортиране, съхраняване и срок на годност на лекарствените продукти и материалите;
- т) организиране, провеждане и контрол на дейностите по дезинфекция и стерилизация;
- у) участие в организацията на профилактиката, контрола и епидемиологичния надзор на инфекции, свързани с медицинското обслужване;

РАЗДЕЛ II. ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

4. **ресоциализация, реадaptация и рехабилитация, включващи:**

- а) извършване на психосоциална рехабилитация на пациенти със социалнозначими заболявания;
- б) организиране и провеждане на общоукрепващи, мобилизационни и закалителни процедури;
- в) ранна рехабилитация на хоспитализирани пациенти;
- г) обучение в ползване на помощни средства, приспособления и съоръжения за придвижване;
- д) подпомагане укрепването, адаптирането и връщането на лицата в семейството и социалната среда;
- е) съдействие за адаптирането на обществото към лицето;

РАЗДЕЛ II. ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

5. манипулации, включващи:

- а) извършване на инжекции - подкожни, мускулни, венозни, вътрекожни;
- б) осигуряване на продължителен венозен достъп;
- в) извършване на венозна пункция и вземане на кръв;
- г) инстилиране на лекарствени продукти през катетър (сонда), дренаж;
- д) извършване на венозна инфузия;
- е) извършване на скарификационни тестове;
- ж) извършване на очистителна и лечебна клизма;
- з) въвеждане, поддържане проходимостта и смяна на уретрален катетър при жена;

РАЗДЕЛ II. ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

5. манипулации, включващи:

«»

- и) поддържане проходимостта на уретрален катетър при мъже;
- к) извършване на септични и асептични превръзки;
- л) парентерално въвеждане на лекарствени продукти и инфузионни разтвори;
- м) извършване на влагалищна промивка;
- н) извършване на тоалет на външни полови органи;
- о) поставяне на интравагинални лекарствени продукти;
- п) сваляне на конци и дренажи от оперативни рани;
- р) отстраняване на шина;
- с) извършване на промивка на конюнктивален сак;
- т) извършване на стомашна промивка;
- у) извършване на електрокардиография;

РАЗДЕЛ II. ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

6. оказване на спешни, хуманитарни и други дейности, включващи:

- а) участие в дейности при бедствени ситуации;
- б) участие в дейности по оказване на хуманитарна помощ;
- в) извършване на дейности за овладяване на състояния на хипо- и хипертермия;
- г) извършване на временна имобилизация на крайници и гръбначен стълб, поставяне на шийна яка;
- д) механична хемостаза и/или локално прилагане на хемостатични лекарствени продукти;
- е) осигуряване и поддържане на проходимост на горни дихателни пътища;
- ж) извършване на първична реанимация - непряк сърдечен масаж и изкуствена вентилация;
- з) поддържане на жизнените функции на пациента при състояния, застрашаващи живота по време на транспортиране;

РАЗДЕЛ II. ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

7. провеждане на обучение и изследвания в областта на здравните грижи:

- а) участие в практическото обучение на студенти и стажанти по специалностите от направление "Здравни грижи";
- б) участие в изследвания в областта на сестринските грижи;
- в) участие в обучението на лица в областта на хигиената, на индивидуалното и общественото здраве;
- г) обучаване, профилактика и възпитание на пациента и близките му;
- д) изследвания в областта на епидемиологията, ергономията, хигиената и безопасността.

РАЗДЕЛ II. ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

Чл. 4. Професионалните дейности, които медицинската сестра извършва **по лекарско назначение**, са:

1. асистирание на лекар при извършване на манипулации и интервенции;
2. подготвяне и извършване на преливане на кръв или на други продукти с биологичен произход;
3. провеждане на назначено от лекар лечение;
4. подготвяне и при необходимост подпомагане на пациента при извършване на медико-диагностични манипулации;
5. извършване и наблюдение на проби за чувствителност;
6. поставяне и сваляне катетър или перфузионна игла в повърхностна вена;
7. наблюдение на поставени от лекар централни венозни катетри и имплантирани системи за съдов достъп, поставени от лекар;
8. разпределяне и даване на пациент на лекарствени продукти;

РАЗДЕЛ II. ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

Чл. 4. Професионалните дейности, които медицинската сестра извършва **по лекарско назначение**, са:

«»

9. осъществяване на грижи за новородени в кувьоз;
10. наблюдение на хранителния режим на кърмаче;
11. осъществяване и наблюдение на специфични превръзки;
12. подготвяне за и сваляне на конци, дренажи и сонди;
13. обработване и наблюдение на рани, фистули и стоми;
14. полагане на грижи и наблюдение на пластика;
15. осъществяване на грижи и наблюдение на интубиран или трахеостомиран пациент, като първата смяна на канюлата на трахеостомата се извършва от лекар;
16. поставяне на назогастрална сонда.

РАЗДЕЛ III.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО АКУШЕРКИТЕ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

Чл. 5. (1) Професионалните дейности, които акушерката може да извършва самостоятелно, са:

1. предоставяне и събиране на здравна информация, включваща:

- а) запознаване на пациента със структурата, организацията и работния график на лечебното заведение;
- б) запознаване на пациента с дейностите по промоция, профилактика, превенция, диагностика, лечение или рехабилитация, които се осъществяват от лечебното заведение;
- в) запознаване на пациента с неговите права и задължения;
- г) предоставяне на подходяща информация и консултиране по въпросите на семейното планиране;
- д) информиране на пациента с цел получаване на информирано съгласие при извършване на изследвания и манипулации;
- е) водене на медицинска документация;
- ж) изготвяне на необходимите доклади и анализи, свързани с дейността ѝ;
- з) даване на указания на пациента за вземане на материал за медико-биологични анализи;
- и) проследяване и регистрация на лабораторни изследвания, манипулации и здравни грижи;

РАЗДЕЛ III.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО АКУШЕРКИТЕ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

2. промоция на здравето, превенция и профилактика на болестите, включваща:

- а) промоция, профилактика и консултиране за социалнозначимите заболявания;
- б) оказване на грижи за психичното, физическото и социалното здраве на жените;
- в) извършване на профилактика в областта на хигиената, на индивидуалното и общественото здраве:
  - даване на съвети за хигиена и хранене на бременни, жени в пуерпералния период и гинекологично болни;
  - консултиране за хигиена и предпазване от развитието на декубитуси при рискови за това пациенти;
- г) превенция и профилактика на сексуално предавани инфекции, ХИВ и СПИН, токсикоманиите, алкохолизма, тютюнопушенето, насилието, трудовите и битовите злополуки;
- д) оценка на рискови фактори за здравето;
- е) консултиране по въпросите на семейното планиране, сексуалното и репродуктивното здраве;

РАЗДЕЛ III.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО АКУШЕРКИТЕ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

2. промоция на здравето, превенция и профилактика на болестите, включваща:

« »

- ж) информиране при безплодие;
- з) промоция на кърменето;
- и) идентифициране на здравни проблеми и съвети на лица с повишен здравен риск;
- к) оказване на психологична помощ на пациента и семейството;
- л) превенция на злокачествени заболявания на репродуктивната система;
- м) консултиране за отглеждане на новородено, включително за хранене, хигиена, имунизации;
- н) обучение на жени за самоизследване на млечни жлези;
- о) изготвяне на програма за подготовка на бъдещи родители;

РАЗДЕЛ III.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО АКУШЕРКИТЕ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

3. медицински и здравни грижи, включващи:

а) диагностициране на бременност;

б) проследяване на нормална бременност:

- антропометрия;

- аускултация на детски сърдечни тонове с акушерска слушалка или ултразвуков апарат;

- акушерска мензурация, включително външна пелвиметрия;

- външно акушерско изследване;

- извършване на кардиотокографски запис;

в) проследяване на общото състояние на бременна жена, включително регистриране на пулс, дишане и артериално кръвно налягане, както и интерпретация на резултатите;

г) интерпретация на резултатите от клинико-лабораторни изследвания при нормална бременност при наблюдение в извънболничната помощ;

д) назначаване на прегледи за ранна диагноза на рискова бременност в извънболничната помощ;

е) грижи за майката и за новородени деца до 45-ия ден след раждането;

РАЗДЕЛ III.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО АКУШЕРКИТЕ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

3. медицински и здравни грижи, включващи:

- ж) извършване на тоалет на новороденото;
- з) обучение в техника на кърмене и поддържане на лактацията;
- и) провеждане на пробно кърмене;
- к) назначаване и проследяване провеждането на хигиенно-диетичен режим;
- л) обработка на пъпния остатък;
- м) назначаване на необходимите прегледи за ранна диагноза при новородени с проблем в извънболничната помощ;
- н) полагане на грижи и наблюдение в пуерпериума, включително преглед за инволюцията;
- о) предоперативни и следоперативни грижи за жената;
- п) извършване на наблюдение и манипулации на родилката в периода на разширение на маточната шийка;
- р) водене на нормално раждане при главично предлежание на плода, включително и извършване на епизиотомия в присъствието на лекар;
- с) наблюдение на майката и детето непосредствено след раждането и диагностициране на проблеми, изискващи лекарска намеса;

РАЗДЕЛ III.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО АКУШЕРКИТЕ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

3. медицински и здравни грижи, включващи:

- т) вземане на материал за микробиологично изследване;
- у) откриване при майката и/или детето на признаци за аномалии, които изискват специализирана намеса и оказване на помощ на специалиста в случай на интервенция;
- ф) обработка на оперативни рани и рани на външни полови органи;
- х) обработка на декубитални рани;
- ц) отстраняване на чуждо тяло от влагалище в извънболничната помощ;
- ч) насочване за експертиза на временна неработоспособност;
- ш) дейности съобразно националните здравни програми;
- щ) участие в организацията на профилактиката, контрола и епидемиологичния надзор на инфекции, свързани с медицинското обслужване;
- ю) изписване в лекарствен лист на предписаните от лекар лекарствени продукти и санитарно-хигиенни материали;

РАЗДЕЛ III. ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО АКУШЕРКИТЕ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

4. рехабилитация, включваща:

- а) извършване на психо-социална рехабилитация на пациенти със социалнозначими заболявания;
- б) организиране и провеждане на общоукрепваща гимнастика;
- в) ранна рехабилитация на хоспитализирани пациенти;

РАЗДЕЛ III.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО АКУШЕРКИТЕ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

5. манипулации, включващи:

- а) извършване на инжекции - подкожни, мускулни и венозни;
- б) осигуряване на продължителен венозен достъп;
- в) извършване на венозна пункция и вземане на кръв;
- г) инстилиране на лекарствени продукти през катетър (сонда), дренаж;
- д) извършване на венозна инфузия;
- е) извършване на очистителна и лечебна клизма;
- ж) въвеждане, поддържане проходимостта и смяна на уретрален катетър при жена;
- з) извършване на септични и асептични превръзки;
- и) парентерално въвеждане на лекарствени продукти и инфузионни разтвори;
- к) извършване на влагалищна промивка;

РАЗДЕЛ III.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО АКУШЕРКИТЕ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

5. манипулации, включващи:

- л) извършване на тоалет на външни полови органи;
- м) поставяне на интравагинални лекарствени форми;
- н) сваляне на конци и дренажи от оперативни рани;
- о) отстраняване на шина;
- п) извършване на промивка на конюнктивален сак;
- р) извършване на стомашна промивка;
- с) извършване на общ и специален тоалет;
- т) измерване, регистрация и оценяване на витални показатели;

РАЗДЕЛ III.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО АКУШЕРКИТЕ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

6. оказване на спешни, хуманитарни и други дейности, включващи:

- а) предприемане в спешни случаи и в отсъствие на лекар на мерки за изваждане на плацентата, последвана от мануална ревизия на матката;
- б) участие в дейности при бедствени ситуации;
- в) участие в дейности по оказване на хуманитарна помощ;
- г) извършване на дейности за овладяване на състояния на хипо- и хипертермия;
- д) извършване на временна имобилизация на крайници и гръбначен стълб, поставяне на шийна яка;
- е) механична хемостаза и/или локално прилагане на хемостатични лекарствени продукти;
- ж) осигуряване и поддържане на проходимост на горни дихателни пътища;
- з) извършване на първична реанимация - непряк сърдечен масаж и изкуствена вентилация;
- и) поддържане на жизнените функции при състояния, застрашаващи живота на майката и новороденото по време на транспортиране;

РАЗДЕЛ III.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО АКУШЕРКИТЕ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

7. провеждане на обучение и изследвания:

- а) участие в практическото обучение на студенти и стажанти по специалностите от направление "Здравни грижи";
- б) участие в изследвания в областта на акушерските грижи;
- в) участие в обучението на лица в областта на хигиената, на индивидуалното и общественото здраве;
- г) обучение, профилактика и възпитание на жената и близките ѝ;
- д) участие в научни изследвания в областта на епидемиологията, ергономията, хигиената и безопасността.

РАЗДЕЛ III.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО АКУШЕРКИТЕ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

Чл. 6. Професионалните дейности, които акушерката може да извършва **по лекарско назначение**, са:

1. асистирание на лекар при извършване на манипулации и интервенции;
2. подготовка и извършване на преливане на кръв или на други продукти с биологичен произход;
3. провеждане на назначено от лекар лечение;
4. подготвяне и при необходимост подпомагане на пациентката при извършване на медико-диагностични манипулации;
5. извършване и наблюдение на проби за чувствителност;
6. поставяне и сваляне на катетър или перфузионна игла в повърхностна вена;
7. наблюдение на поставени от лекар централни венозни катетри и имплантирани системи за съдов достъп, поставени от лекар;
8. разпределяне и даване на лекарствени продукти на пациентите;

РАЗДЕЛ III.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО АКУШЕРКИТЕ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ОТ ЛЕКАР

Чл. 6. Професионалните дейности, които акушерката може да извършва **по лекарско назначение**, са:

9. осъществяване на грижи за новородени в кувьоз;
10. наблюдение на хранителния режим на кърмаче;
11. осъществяване и наблюдение на специфични превръзки;
12. подготвяне и сваляне на конци, дренаже и сонди;
13. обработване и наблюдение на рани, фистули и стоми;
14. полагане на грижи и наблюдение на влагалищна пластика;
15. осъществяване на грижи и наблюдение на интубирана или трахеостомирана жена, като първата смяна на канюлата на трахеостомата се извършва от лекар;
16. поставяне на назогастрална сонда.